

Politik Bilim

BTYK için Yeni Gündem Maddesi: İslâm'da Bilim...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

İşlevi kurulduğu günden bugüne, tartışılabilen BTYK'ya yeni bir misyon mu veriliyor?

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 27 Aralık'taki toplantısında Başbakan'ın yaptığı konuşma dikkatimi çekti. Aşağıdaki bölüm onun bu konuşmasından (andığı isimlerin altını ben çizdim; köşeli parantezler de bana ait):

"...İnsanlık tarihinden, örneğin, Bağdat'ın, Kurtuba'nın, Gırnata'nın, İskenderiye'nin, İstanbul'un, kütüphanelerini çıkardığımızda, emin olun geriye hiçbir şey kalmaz. Harezmi'yi [d. 780, Hive], Cezeri'yi [d. 1136, Cizre], Ali Kuşçu'yu [d. 1403, Semerkant], Piri Reis'i [d. 1465-70 arası, Gelibolu], El Kındi'yi [d. 801? Kûfe], Gazali'yi [d. 1058, Tus], Farabi'yi [d. 870, Farab], Akşemseddin'i [d. 1389/1390, Osmanlı] zikretmeden, isimlerini anmadan bilim tarihi yazılamaz.

"Astronomi denildiğinde akla sadece Kopernik'in gelmesi, Ali Kuşçu'ya haksızlıktır. Fizik denildiğinde, Newton kadar Cabir Bin Hayyan'ı [d. 721/722, Horasan] anmamak, aleni bir ayrımcılıktır. Kan dolaşımı, anestezi, verem, katarakt ameliyatı, mikrop kavramı, bizim medeniyetimizin isimleri anılmadan, onların bilime katkıları zikredilmeden izah edilemez. Bilim ve bilgi, hiç tartışmasız insanlığın ortak mirasıdır. Hiç kimse, hiçbir toplum, hiçbir medeniyet, bilimi, kendi tekelinde göremez, kendinden menkul kabul edemez..."

Çok merak ettim; İslâm'ın, bilimin gelişmesinde, geçmişte oynadığı rolü inkâr eden Batılı bilim tarihçileri mi var ki, Başbakan BTYK toplantısında böyle bir konuşma yapmaya gerek gördü? Ciddiye alınan bütün Batılı bilim tarihçileri, Müslümanların, Abbasiler döneminde, IX. Yüzyıl ile X. Yüzyıl'ın başlarında, Eski Yunan biliminin büyük bir bölümünün çeviri yoluyla Arapçaya aktarılmasını sağladıklarını; çeviriyi yapanların bununla yetinmeyip, yeri geldiğinde aktardıkları bilgileri yorumladıklarını ve bu çeviri hareketiyle başlayan süreçte, 'İslâm âlimlerinin' Yunan bilimine özgün katkılar yaptıklarını da yazarlar. Ayrıca, İslâm'ın egemen olduğu coğrafyada yaşayan Müsevîler ve Süryânîler gibi, diğer dinlerden insanların da bu görkemli entelektüel faaliyete katkıda bulunmuş olduklarını; Arapçanın, o zamanların bilim dili olduğunu kaydederek.

Ne var ki, 1085'te Toledo'nun, 1091'de Sicilya'nın Müslümanların elinden çıkmasından sonra bilimdeki üstünlük, Hıristiyan Avrupa'ya geçti. XII. ve XIII. yüzyıllarda Eski Yunan Bilimi, İslâm'ın bu bilimle ilgili yorum ve katkılarıyla birlikte Latinceye kazandırıldı; Latince, bilim dili olarak Arapçanın yerini aldı; Avrupa'da, özünü Aristoteles fizik ve kozmolojisi ile onun doğa felsefesinin oluşturduğu Eski Yunan bilimi egemen oldu. Bu bilim, XVII. Yüzyıl'da, Copernicus'un güneş merkezli kozmoloji sistemi Aristoteles'in yer merkezli sisteminin yerini almaya dek de, Avrupa'daki egemenliğini sürdürdü. Sonrası biliniyor: Copernicus, Galileo, Kepler, Descartes ve Newton'ın öncülük ettiği bilim devrimi ve bugün anladığımız anlamdaki bilimin, doğa bilimlerinin doğuşu ve Hıristiyan Avrupa'nın bilim devriminin beşiği oluşu... Batılı bilim tarihçileri, doğal olarak bu gerçeği de yazarlar.

O hâlde, Başbakan yukarıdaki sözleriyle kimi hedef aldı ve ne anlatmak istedi? Asıl şunu çok merak ediyorum: Kendisi de akılcı felsefeden gelen ama daha sonra bu düşünce sistemini, **Tehâfütü'l-Felâsife** adlı eserinde bütünüyle reddederek ortaya koyduğu öğretinin, dinsel dogmanın akılcı felsefeye galebe çalması ve sonuçta da İslâm'ın bilimden kopmasında önemli ölçüde rol oynadığı bilinen İslâm filozofu Gazâlî'nin, verilen örnekler arasında yer alması ne anlama geliyor? Ya da Gazâlî'nin bu eserindeki görüşlerine karşı çıkan Endülüslü **İbn-i Rüşd**'ün adı niçin anılmıyor?

Peki, ya o dönemlerin İslâm tıbbında üzerinde çalışılan bazı konular sayıldığı hâlde, ‘İslâm tıbbı’ deyince ilk akla gelen **İbn-i Sina**’nın anıtsal adı niçin anılmamış? İbn-i Sina’nın aklı esas almasına, Gazâlî, anılan eserinde karşı çıktığı için mi? Haftaya hem bu soruları açarız hem de sorulacak başka sorularımız var...

CBT. 13 Ocak 2012